

1

Goriška Brda

2

Kazalo

Naslov	1
Kazalo	2
Namen	3
Osnovni podatki	4
Lega in poselitev	5
Podnebje	6
Prst	7
Rastje	8, 9
Znamenitosti	10
Gospodarstvo	11, 12
Promet	13
Raba tal	14
Živalstvo	15
Vodne razmere	16
Karta	17
Kratek povzetek	18
Viri	19

3

NAMEN

Goriška Brda sem si izbrala čisto po naključju. Sprva nisem pričakovala, da bo delo zelo zanimivo, a se je izkazalo točno tako. Ob delu sem izvedela veliko novega, stvari, ki jih drugače ne bi nikoli. Opisala sem podnebje, rastje, znamenitosti, gospodarstvo, promet, rabo tal, živalstvo in vodne razmere. Upam, da Vam bom moja seminarska naloga všeč in da bo branje le te zanimivo.

[Vir: <http://www.burger.si/GoriskaBrda/SlikaGoriskaBrda.jpg>]

Goriška Brda

4

OSNOVNI PODATKI

Površina	83km²
Delež gozda	38,8%
Povprečna nadmorska višina	232,9 m
Število naselij(1997)	45
Največje naselje	Dobrovo

Število prebivalcev(1991)	5758
Gostota prebivalstva(1991)	69 ljudi na km²

Pametna sova

[Vir:

http://www.trcc.commnet.edu/Acad_Depts/Sciences/faculty/wise_owl.gif]

5

LEGA IN POSELITEV

- ✧ Goriška Brda ležijo na skrajnem zahodu Slovenije.
- ✧ So obmejno gričevnata in prometno odmaknjena pokrajina.
- ✧ So najbolj sredozemski del našega Posočja.

Tukaj živi približno 6000 prebivalcev.

Skupno sestavlja 45 naselij, ki so praviloma majhna – imajo okoli 100 prebivalcev. Povprečna poselitev je 69 ljudi na kvadratni meter.

Za poselitev na dnu dolin je malo prostora, obenem pa je tu nevarnost poplav. Zaradi polzenja tudi pobočja niso primerna za poselitev. Zgnetene vasi so večinoma postavljene po vršnih delih slemen. Značilno je, da prevladuje ostarelo prebivalstvo. Vasi so gručaste in običajno stisnjene na malem prostoru. Strnjenost je izrazitejša tam, kjer je bilo naselje nekoč utrjeno.

Za mlajšo kolonizacijo pa razpršene med starejšimi

[Vir:

http://www.svea-zagorje.com/galerija/goriska_brda_2005/02.jpg

Trobila v Goriških Brdah

6

PODNEBJE

Na podnebje Goriških Brd ima velik vpliv Jadransko morje, saj je od njega oddaljeno približno 20 km. Pred mrzlimi vetrovi in vdori mraza jih na zahodu varuje apneniško sleme, na severu pa višje hribovje. Proti jugu in zahodu zaradi izpostavljenosti prevladuje toplo in sončno podnebje. Najbolj pogosti so jugozahodni vetrovi, ki dovajajo topel in vlažen zrak, ki se nad Furlansko nižino še dodatno ogreje. Visok zračni pritisk povzroča burjo, vendar ta v primerjavi z Vipavsko dolino, ni tako izrazita. Bolj nevarne so pomladanske pozebe ob obsežnejših vdorih hladnega zraka, ki opozarjajo da so Brda v bližini podnebne ločnice s celinskim podnebjem.

Količina padavin narašča od morja proti notranjosti in z nadmorsko višino. Največ padavin je v jesenskem času – novembra. Spomladi količina padavin neprestano narašča in je najvišja v juliju, kar je zelo pomembno za kmetijstvo.

[Vir: http://static.flickr.com/92/227252906_41b049c450_m.jpg]

Nebo

7

PRST

Prevladuje flišno površje. Fliš hitro prepereva in se spreminja v rodovitno prst, ki je zaradi peščene primesi, zelo primerna za rast vinske trte.

V Goriških Brdah ločimo pet zvrsti prsti:

- ✘ **Rjave prsti** na flišu (primerne za vinograde, sadovnjake & travnike)
- ✘ **Rjave prsti** na nekarbonatnem flišu & apnencu (sadovnjaki, njive, vinogradi, travniki)
- ✘ **Parapodzoli** na položnejših pobočjih in na vznožju gričev (travniki, njive, sadovnjaki)
- ✘ **Aluvialne prsti** (njive)
- ✘ **Rendzine** na skeletni apneniški podlagi (slabši travniki, pašniki, gozdovi)

Prsti na flišu zahtevajo obilno gnojenje. Velik problem predstavlja erozija prsti, ki se tukaj pojavlja predvsem zaradi izsekavanja gozdov in intenzivnega obdelovanja zemljišč v prejšnjem stoletju. Kmetje zato urejajo kulturne terase oziroma brajde.

[Vir: www.upicardie.fr/~beaucham/mst/typsolp_fichiers/rendzin.jpg]

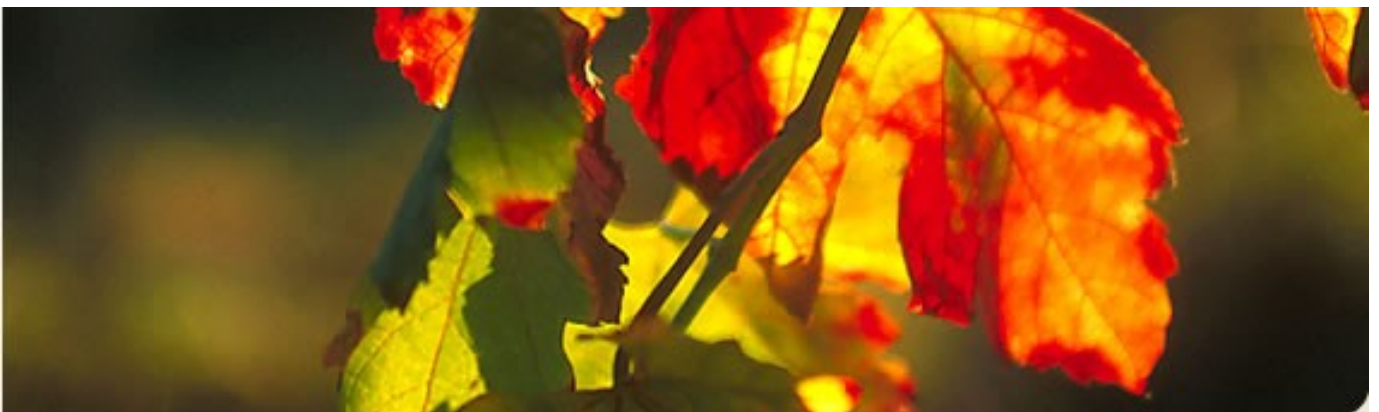
Rendzine

8

RASTJE

Že zgodaj spomladi se griči prekrijejo s češnjevimi cvetovi, ki se kmalu spremenijo v rdeče češnje. Poleti dozori breskve, ki predstavljajo največji delež sadja. Odlično pa tu uspevajo še marelice, hruške, jabolka, fige, slive. In ko se dežela že zavije v zimski hlad, je čas za obiranje kakija. Rastlina, ki ima največji pomen na Goriških Brdih pa je vinska trta in vinogradi, ki na Goriškem zavzemajo približno 1800ha. Prvotno rastje Goriških Brd je bil kraški gozd. Danes gozd porašča le 2/5 površja. Najdemo ga predvsem na severnih in manj zahodnih pobočjih. Ostal je predvsem tam, kjer je bilo zemljišče premalo kakovostno za obdelavo, zato je za ta gozd značilna slaba kakovost. Prevladuje hrast puhovec, na severu prehaja v primorski gozd, za katerega je značilen hrast graden, bukva in jesenska vilovina. V 19. stoletju se je pojavila robinja, ki je najbolj agresivna drevesna vrsta. Ljudje so jo zasajali zato, ker daje zelo dober les za kolje pri trtah v vinogradih. Kljub vsakoletnem trebljenju s svojo neugnano rastjo duši vse bližnje rastje.

[Vir: <http://klet-brda.si/slo/vina.php>]

Goriška trta

[Vir:

[www.mozaik-](http://www.mozaik-kreativnosti.com/predstavitevum/fotografija/alesjelenko.htm)

[kreativnosti.com/predstavitevum/fotografija/alesjelenko.htm](http://www.mozaik-kreativnosti.com/predstavitevum/fotografija/alesjelenko.htm)]

Trta in sonce

VINSKA KLET

skisov” **GORIŠKA BRDA**” [Vir: <http://a-trznica.si/g/Image/vkg>]
alerije b05.jpg]

Znak vinske kleti Dobrovo

V Gonjačah stoji 23 metrov visok razgledni stolp, ki je osrednja točka Goriških Brd. Pod stolpom je postavljen spomenik v spomin na žrtve iz druge svetovne vojne. Na Dobrovem pa si lahko ogledamo renesančni grad iz 17. stoletja, v katerem je sedaj tudi restavracija. Ena najlepših vasi je Šmartno, ki je zgrajena na ostankih starega rimskega oporišča.

[Vir:

<http://www.cellomusica.com/Slike/SlikaDobrovoGrad.jpg>]

Grad Dobrovo

[Vir:

<http://www.hotel->

[id=2006080912390504&src=min](http://www.hotel-cerkno.si/mma_bin.php?id=2006080912390504&src=min)]

[cerkno.si/mma_bin.php?](http://www.hotel-cerkno.si/mma_bin.php?id=2006080912390504&src=min)

Razgledni stolp

11

GOSPODARSTVO

Gozdarstvo: Gozdarstvo na tem področju ni razvito, saj predstavljajo razna sadja največji delež rastja na Brdih.

Industrija: Na Goriških Brdih industrija ni razvita. Razlog temu je slaba prometna povezava med Brdi in ostalo Slovenijo v času po drugi svetovni vojni, ko je bila določena meja med Slovenijo in Italijo.

Turizem: Na Goriških Brdih je mnogo utrdb že iz časa Rimskega imperija. Tu je potekala meja med Beneško republiko in avstrijskimi deželami. Meja je povzročila nastanek mnogih utrdb in gradov, spremljala pa jih je tudi v prizorišče vojnih spopadov. Ostankev je veliko in so zelo zanimivi za javnost. Te utrdb in briška kultura ter vinogradništvo predstavljajo jedro turizma na področju Goriških Brd.

Kmetijstvo: Kmetijstvo je predvsem razvito v dve panogi in sicer sadjarstvo in vinogradništvo.

◇ **Vinogradništvo:** Vinsko trto so v Brdih gojili že od nekdaj, danes pa obsegajo vinogradi okrog 1800 ha. Najbolj znana briška bela vina so rebula, tokaj, pinot, sivi pinot, chardonnay, sauvignon, rdeči pa merlot in kabernet. Velik preobrat tako v vinogradništvu kot vinarstvu so Brda doživela po 2. svet. vojni, še posebej leta 1957, ko je začela delovati velika sodobna vinska klet na Dobrovem. Zadnja leta pa se vse bolj uveljavljajo številni zasebni kletarji, ki uspešno tržijo svoja vina najvišje kakovosti. Briška vina prejemajo številne pohvale in priznanja, poznajo in cenijo pa jih marsikje v svetu.

◇ **Sadjarstvo:** Posebno vlogo v Brdih pa ima tudi češnja. Kmetu predstavlja prvi letni dohodek in od njih so bile nekoč odvisne cele družine. Danes so prvi spomladanski gost vseh slovenskih tržnic, vse

12

briško sadje pa se ponaša z lastno zaščitno znamko Sadje Goriških Brd. Poleti pa dozori še breskve, ki predstavljajo največji delež briškega sadja.

[Vir:<http://www.svet-je-lep.com/prehrana/images/breskve.jpg>]

Breskve

[Vir:

http://www.kobrandwine.com/grape_library/images/chardonnay.jpg]

Grozdje chardonnay

13

PROMET

Prometna povezava po Goriških Brdih je urejena, prav tako so povezana z ostalo Slovenijo z novo cesto, vendar ni bilo zmeraj tako. Slaba prometna povezava med Brdi in ostalo Slovenijo je bila v času po 2. svetovni vojni, ko je bila določena meja med Slovenijo in Italijo, zato se tudi industrija ni razvila. Zdaj pa so ceste urejene in narejena je bila tudi nova cesta, ki delno poteka po italijanskem ozemlju. Pa vendar Goriška Brda še vseeno veljajo kot prometno odmaknjena pokrajina.

Prazna cesta

[Vir: <http://dr.kadzija.com/shitlist/thumbs/PICT2123.JPG>]

14

RABA TAL

Ker je v Goriških Brdih najbolj razvito kmetijstvo (sadjarstvo in vinogradništvo) se veliko površine izrabi za le te. Ker sadje predstavlja največji delež rastja gozdovi niso v ospredju čeprav obsegajo skoraj 40% površine. V zdaj prevladujoči kmetijski rabi tal prevladujejo vinogradi. Ugodne tržne razmere pa so vplivale na proizvodnjo češpelj in breskev; se pravi na večjo rabo tal za breskve in češplje. Včasih so bile bolj pomembne češnje, a danes nimajo tolikšnega pomena, torej je tudi raba tal za češnje manjša. Kmetijska posestva so razmeroma majhna in razdrobljena naokoli. Z zgraditvijo briškega vodovoda pa so poskrbeli in odpravili največji problem briški problem; oskrbo z vodo.

Sadovnjak

[Vir: http://picbase.turbosist.si/slonep_galerija/109.jpg]

Trte
[Vir:

<http://www.ljubljana.si/file/122075/trips-27.jpg>]

15

ŽIVALSTVO

Ker v Goriških Brdih 40% površja obsega gozd, to pomeni, da imajo tam gozdne živali, npr. srne, zajci itd.

Potem pa so tu tudi vinogradi in sadovnjaki, ki jih je veliko v Goriških Brdih.

V vinogradih in sadovnjakih je veliko škodljivcev, ki uničujejo debla.

V sadovnjakih so to zajci in srnjad, kjer debla zavarujejo z mrežo, da jih ne obgrizejo.

V vinogradih pa so to škorci, ki jih odganjajo s šklopotci in mrežami.

V sadovnjakih so seveda tudi čebele, ki oprahujejo cvetje, drugače ne bi bilo pridelka.

Ker kmetij ni ravno veliko, ni tudi veliko goveda, ovc in prašičev. So le na kakšnih posameznih kmetijah.

[Vir: <http://www.ljubno.si/slike/drustva/srna.jpg>]

Srna

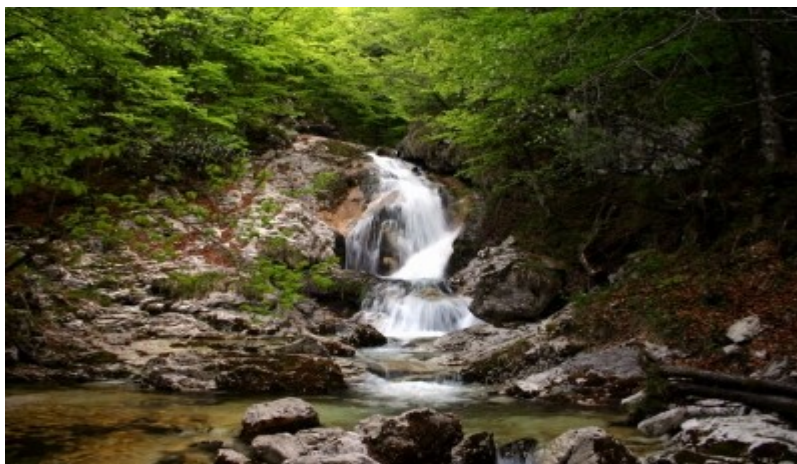
16

VODNE RAZMERE

Vodovje na področju Goriških Brd je kar obilno. Temu dejstvu največ pripomoreta ravno fliš in pa obilno padavin, ki padejo na Brdih.

Tri glavne reke so reka Reka , reka Koren in reka Idrija, ki delita Slovenijo od Italije.

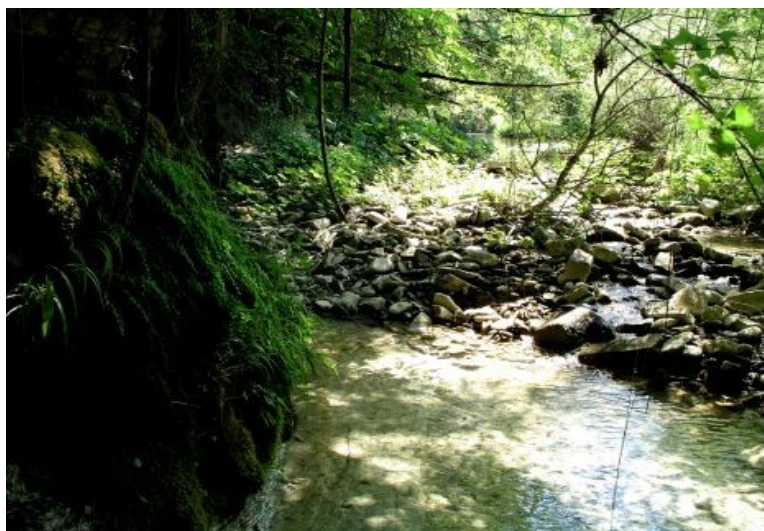
Poleg teh treh rek pa teče še manjša reka, Imenjaščica in nekaj potokov, to so: Vedrijanšček, Šebeč, Kozbanjšček, Belski potok.

[Vir:

http://petersfoto.s5.net/albums/userpics/10001/normal_IMG_8504m.jpg]

Potoček

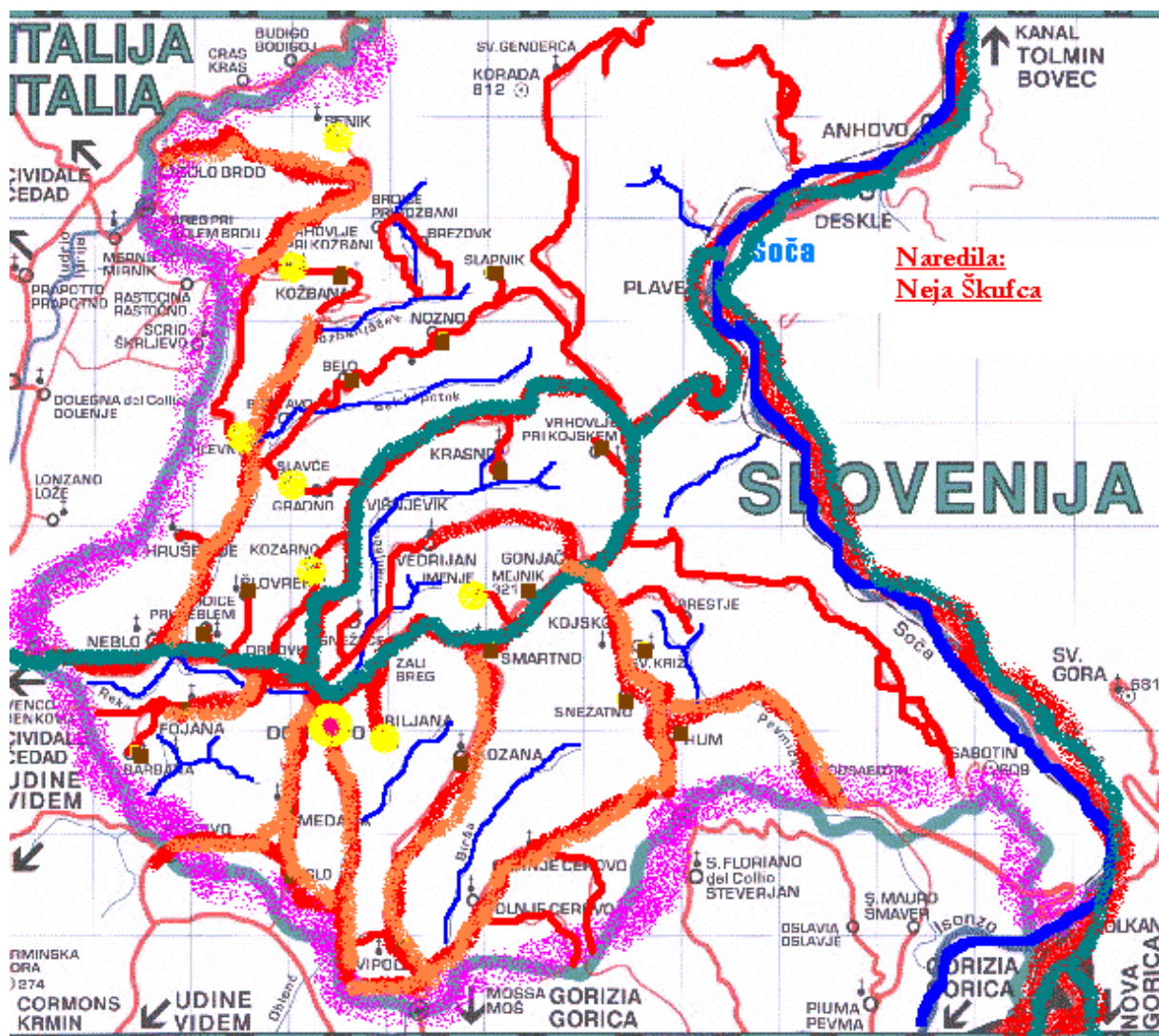
[Vir:

http://petersfoto.s5.net/albums/userpics/10001/normal_IMG_8504m.jpg

Manjša reka

17

KARTA

Naredila:
Neja Škufca

Merilo:

LEGENDA:

- meja z Italijo
- največje naselje
- Soča
- manjše vode
- manjše ceste
- pomembnejše ceste
- avtocesta
- manjša naselja
- večja naselja
- ceste, ki se priključujejo pomembni cesti

18

KRATEK POVZETEK

Goriška Brda so obmejna gričevnata, prometno odmaknjena in še vedno predvsem kmetijska pokrajina na skrajnem zahodu Slovenije. So najbolj sredozemski del našega Posočja in že od nekdaj veljajo za tipično gričevnato pokrajino s tržno usmerjenima vinogradništvom in sadjarstvom. Na naši strani državne meje merijo 83 kvadratnih kilometrov, na katerih živi 5758 ljudi. Povprečna gostota poselitve je 69 ljudi na kvadratni kilometer.

Značilnost Goriških Brd je močna prevlada flišnega površja in le malo sveta je zakraselega. Povprečna nadmorska višina je 233 metrov. Fliš hitro prepereva in se spreminja v rodovitno prst, ki je zaradi precejšnje peščene primesi zelo primerna za rast vinske trte. Vinogradi so urejeni na kar 18 odstotkih briškega površja, medtem ko je gozdov vsega 39 odstotkov, manj kot v večini drugih slovenskih pokrajin. Apneniški hrbet Korada-Sabotin na severovzhodu varuje pokrajino pred mrzlim severnikom, zato razen po kakovostnih belih vinih slovi tudi po češnjah, breskvah, marelicah, hruškah in kakiju.

V Goriških Brdi je 45 naselij; med njimi jih ima le pet več kot 300 prebivalcev. Prevladujejo gručasta, predvsem slemenska naselja. Nekatera so nestrjena in jih razen vaškega jedra sestavljajo še številni zaselki. Nesporno središče je kraj Dobrovo, status krajevnega središča pa ima tudi vas Kojško. Kot arhitekturni biser slovi vasica Šmartno.

Za ime pokrajine se že dolgo enakovredno uporabljata izraza Brda in Goriška Brda. Čeprav je med domačini v rabi edino prvi, se je v geografski in drugi literaturi bolj uveljavil drugi, ki natančneje opredeljuje lego pokrajine in jo razlikuje od drugih vinorodnih gorc na Primorskem.

19

VIRI

Internet:

- ♥ www.google.com
- ♥ www.sl.wikipedia.org
- ♥ www.najdi.si

Literatura:

- ♥ Enciklopedija Slovenije, Mladinska knjiga, Ljubljana 1987, str. 361-362
- ♥ 100 družinskih izletov po Sloveniji, Vlasta Mlakar, Mladinska knjiga, Ljubljana 2006, str.162-164
- ♥ Slovenija turistični vodnik, Dr. Anton Gosar in Dr. Matjaž Jeršič, Mladinska knjiga, Ljubljana 1995, str.165-167

Knjige [Vir: <http://ww.epa.gov/epaoswer/education/images/books.png>]

Začetek: 11.2.2007
Končano: 30.3.2007